

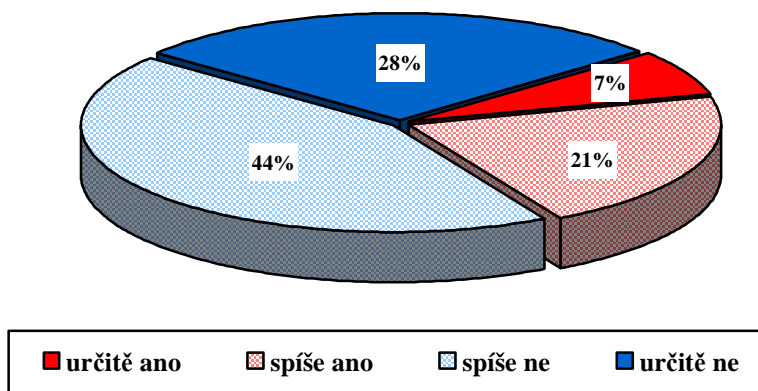
Přijme veřejnost zpřísnění dávek pro nezaměstnané?

Citovaný výzkum STEM byl proveden metodou standardizovaných rozhovorů šikolenými tazateli STEM na rozsáhlém reprezentativním souboru obyvatel starších 18 let ve dnech 5. – 13. dubna 2004. Respondenti byli vybráni metodou kvótního výběru. Na otázky odpovědělo celkem 1819 občanů ČR.

Jedním z prostředků, kterými vláda zamýšlí bojovat s nezaměstnaností, má být zpřísnění podmínek pro poskytování podpory uchazečům o práci. Je známo, že jakýkoliv pokus omezit přístup k sociálním dávkám může být velmi nepopulární. Do jaké míry se to týká také dávek určených nezaměstnaným, informuje tento příspěvek.

V souvislosti se zpřísněním nároků na podporu v nezaměstnanosti hovoří ministr práce a sociálních věcí o potřebě podpořit motivaci k přijetí zaměstnání a udržení se v něm. Zdá se, že takový argument se může veřejnosti jevit jako zcela legitimní. Velká většina občanů je totiž názoru, že stávající systém dávek pro nezaměstnané je demotivující a k hledání práce nijak zvlášť nepodněcuje.

"Motivuje podle Vás stávající úroveň podpor a sociálních dávek nezaměstnané, aby si hledali zaměstnání?"

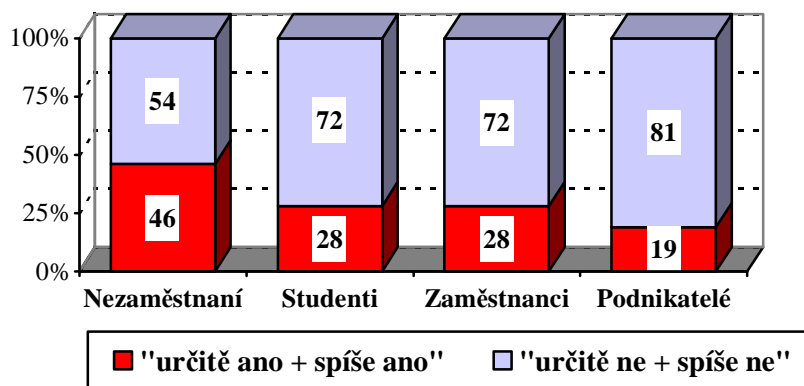

Pramen: STEM, Trendy 2004/4, 1819 respondentů

U argumentace postavené na potřebě aktivovat snahu o hledání a udržení zaměstnání nehrozí ani nebezpečí, že narazí na ideologické bariéry. O demotivujících účincích současných podmínek poskytování podpory v nezaměstnanosti jsou stejnou měrou přesvědčeni příznivci levicových i pravicových stran.

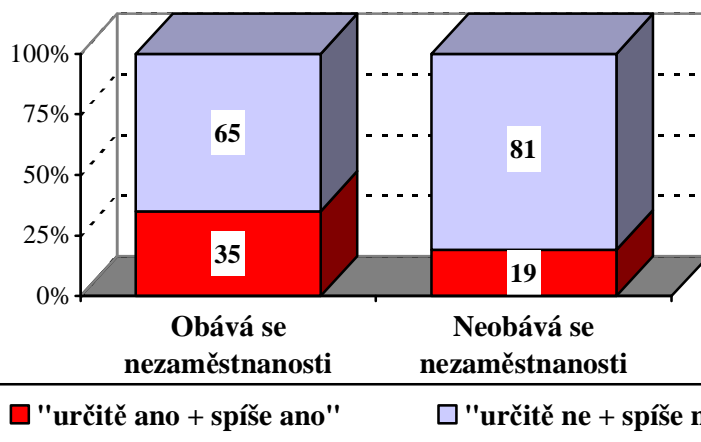
Toto mínění převažuje také ve všech sociodemografických skupinách občanů. Přesto nelze říci, že se jedná o jednoznačně universálně sdílený názor. Existují kategorie lidí, u nichž je přesvědčení o demotivujících účincích dávek určených nezaměstnaným zřetelně méně pevné. Jedná se o osoby, které již mají negativní zkušenosti s nezaměstnaností nebo se nezaměstnanosti obávají. Více pochybností projevují také lidé žijící v obtížných finančních podmínkách.

*"Motivuje podle Vás stávající úroveň podpor a sociálních dávek nezaměstnané, aby si hledali zaměstnání?"
podle socioprofesionního postavení*

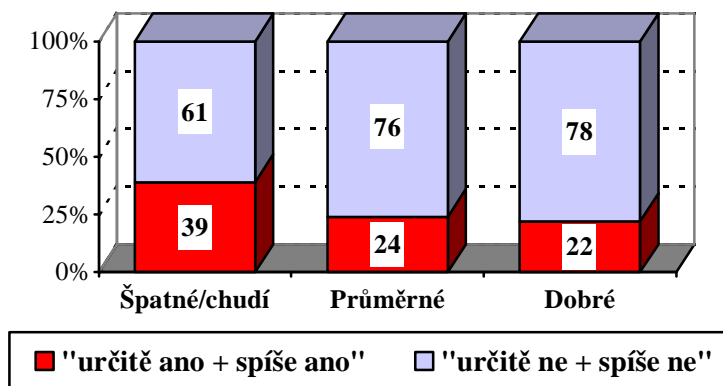
Pramen: STEM, Trendy 2004/4 1819 respondentů

*"Motivuje podle Vás stávající úroveň podpor a sociálních dávek nezaměstnané, aby si hledali práci?"
podle obav z nezaměstnanosti*

Pramen: STEM, Trendy 2004/4, 1819 respondentů

*"Motivuje podle Vás stávající úroveň podpor a sociálních dávek nezaměstnané, aby si hledali zaměstnání?"
podle materiálního zajištění domácnosti*

Pramen: STEM, Trendy 2004/4 1819 respondentů

Prostředkem k posílení aktivních postojů k zaměstnání má být podle ministra práce a sociálních věcí zvýšení adresnosti dávek poskytovaných nezaměstnaným. Cesty, jakými toho lze dosáhnout, mohou být různé, nicméně z dat výzkumů STEM je zřejmé, že veřejné mínění poskytuje v tomto ohledu poměrně velký manévrovací prostor i pro zásadnější změny současného stavu. Dvě třetiny občanů se domnívají, že dávky v nezaměstnanosti by měly být nízké, aby byl každý nucen najít si zaměstnání i za cenu méně kvalifikované práce, rekvalifikace nebo třeba přestěhování. Zároveň každý třetí člověk z pěti odmítá možnost, že podpora v nezaměstnanosti by měla být zvýšena.

Čemu by podle Vás měla vláda dát v řešení nezaměstnanosti přednost?

	93/09	98/09	99/09	01/05	04/04
Poskytovat tak vysoké dávky, aby se příliš nesnížila životní úroveň nezaměstnaných	24 %	32 %	36 %	34 %	33 %
Poskytovat jen minimální dávky, aby každý byl nucen najít si zaměstnání i za cenu méně kvalifikované práce, rekvalifikace, přestěhování apod.	76 %	68 %	64 %	66 %	67 %

Pramen: STEM, Trendy 1993 - 2004

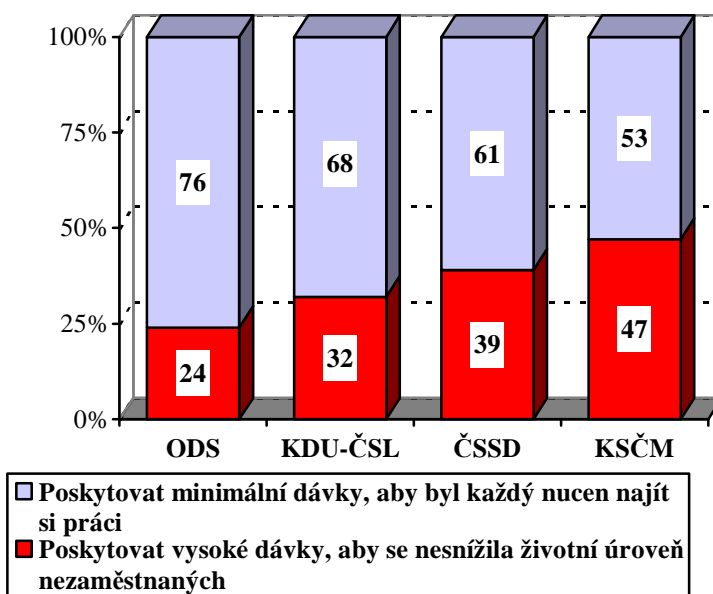
Měl by stát zvýšit podporu v nezaměstnanosti?

	99/06	01/05	04/04
Určitě ano	14 %	11 %	12 %
Spíše ano	31 %	26 %	27 %
Spíše ne	35 %	38 %	37 %
Určitě ne	20 %	25 %	24 %

Pramen: STEM, Trendy 1999 - 2004

Na rozdíl od názorů na motivační účinnost dávek v nezaměstnanosti se do představ o výši podpory v nezaměstnanosti vliv politickoideologických postojů již zřetelně promítá. Vyšší dávky hájí přirozeně častěji příznivci stran, které se hlásí k levicovým principům. Ani je nelze ale označit za pevné stoupence měkkých podmínek pro poskytování podpory uchazečům o zaměstnání.

Čemu by měla vláda dát přednost podle stranických preferencí

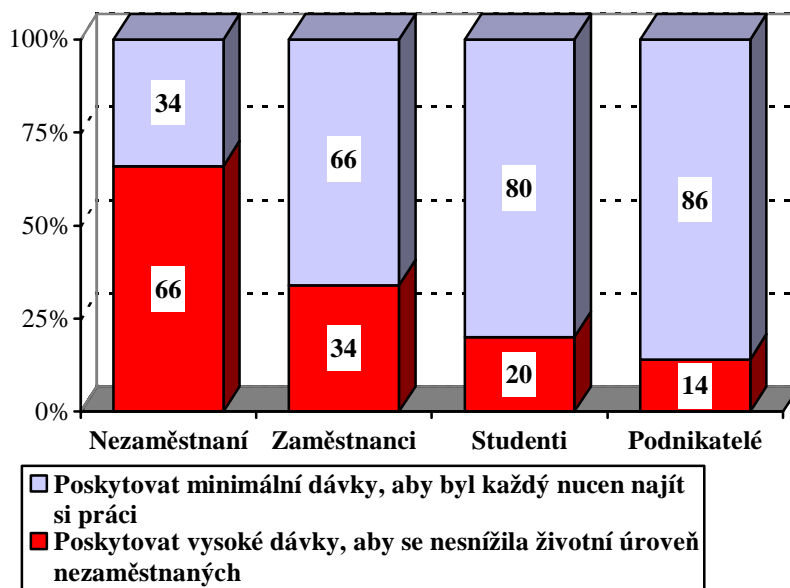

Pramen: STEM, Trendy 2004/4, 1819 respondentů

Větší ochranu před poklesem životní úrovně nezaměstnaných požadují častěji také jedinci s nižším vzděláním, zaměstnanci v dělnických profesích a lidé, kteří se obávají ztráty zaměstnání. Jejich představy o míře finančního zabezpečení nezaměstnaných jsou stejně nejednoznačné a srovnatelné s názory vyjadřovanými komunistickými voliči.

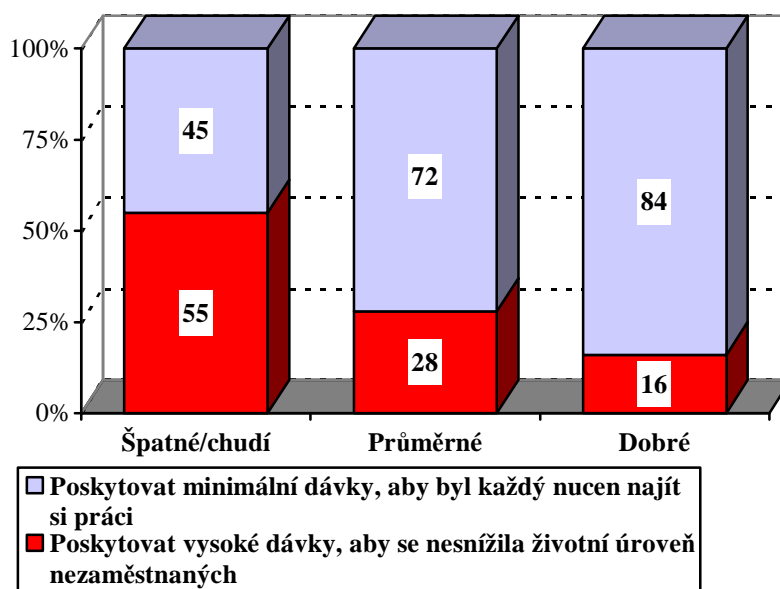
Zcela výjimečnou kategorií jsou samotní nezaměstnaní a osoby se špatným materiálním zázemím. U těchto dvou skupin lze již očekávat, že zpřísnění podmínek pro výplatu dávek v nezaměstnanosti bude často (zejména u nezaměstnaných) přijímáno jako nepopulární krok, který je v rozporu s tím, jak by mělo finanční zajištění lidí bez práce vypadat.

Čemu by měla vláda dát přednost podle socioprofesionního postavení

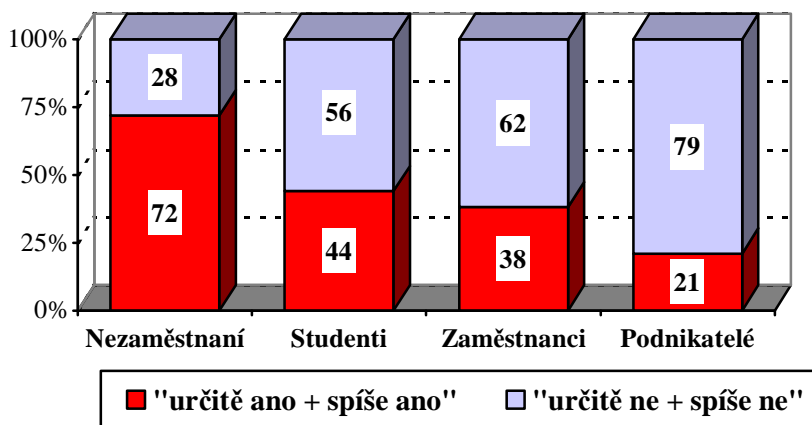
Pramen: STEM, Trendy 2004/4, 1819 respondentů

Čemu by měla vláda dát přednost podle materiálního zajištění domácnosti

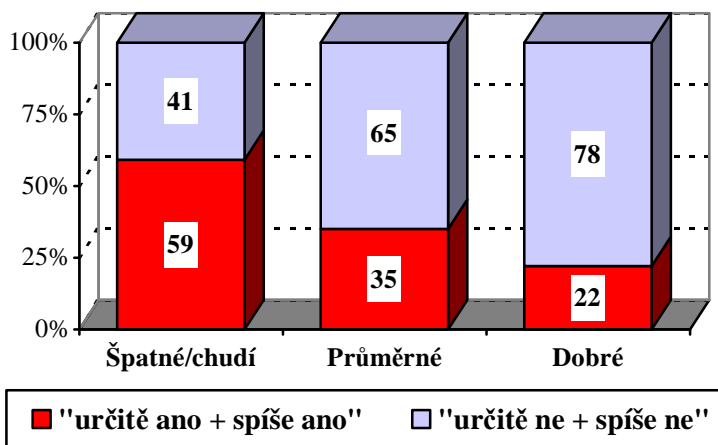
Pramen: STEM, Trendy 2004/4, 1819 respondentů

"Měl by stát zvýšit podporu v nezaměstnanosti?"
podle socioprofesionálního postavení

Pramen: STEM, Trendy 2004/4 1819 respondentů

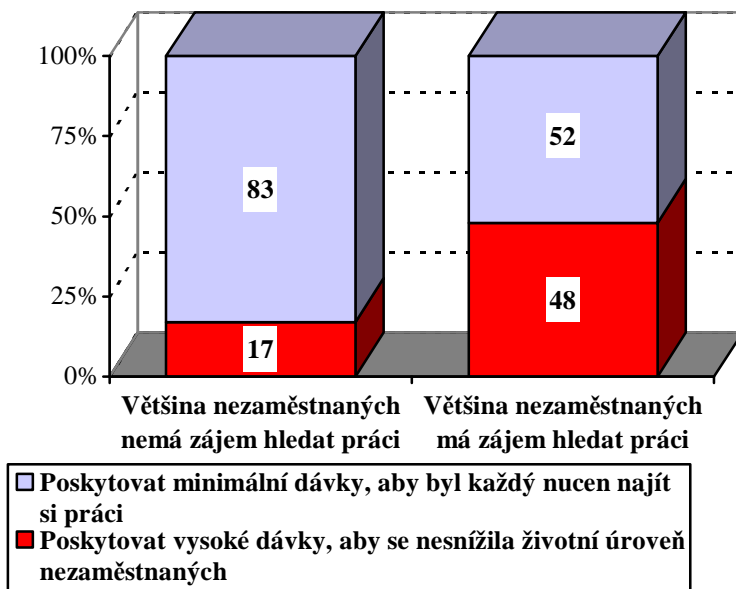
"Měl by stát zvýšit podporu v nezaměstnanosti?"
podle materiálního zajištění domácnosti

Pramen: STEM, Trendy 2004/4 1819 respondentů

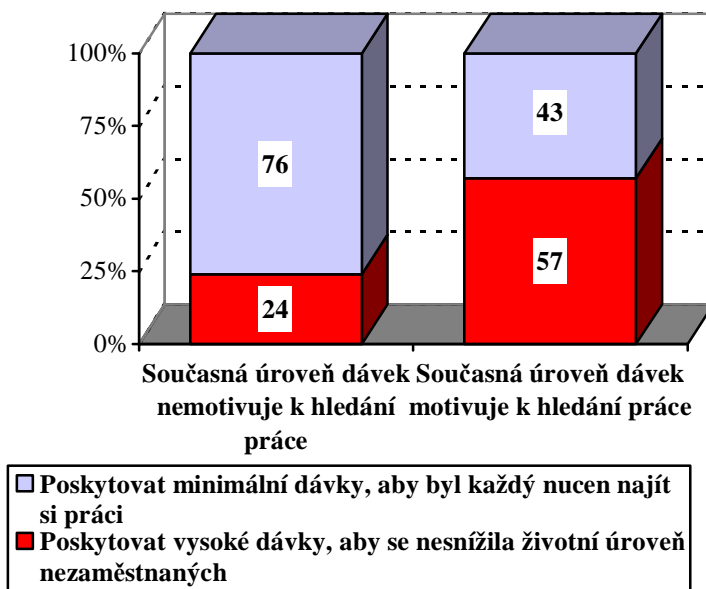
Současná situace je charakterizována na jedné straně relativně vysokým podílem lidí bez práce i lidí obávajících se ztráty zaměstnání (v tomto výzkumu 62 % ekonomicky aktivní populace), na druhé straně převládajícím přesvědčením o podceňování sociálních jistot občanů (v tomto výzkumu se tak vyslovilo 72 % veřejnosti). Poměrně liberální postoje, které velká část veřejnosti k problematice finančního zabezpečení nezaměstnaných zaujímá, mohou proto působit poněkud překvapivě. Je však třeba vzít v úvahu, že z hlediska veřejnosti jsou za sociálně nejpotřebnější označovány rodiny s dětmi, dále důchodci, následovaní osobami se zdravotním postižením. Nezaměstnaní jsou až další v pořadí – svou roli zde hrají pochybnosti dvojího druhu. Za prvé to je určitá nedůvěra v opravdový zájem většiny nezaměstnaných získat práci (podle tohoto výzkumu se 42 % veřejnosti domnívá, že většina nezaměstnaných nemá o práci ve skutečnosti zájem). Za druhé to jsou pochybnosti, zda za stávající úrovně podpory lze na pasivním přístupu a malém zájmu nezaměstnaných o práci něco změnit. Nedůvěra v seriózní přístup většiny nezaměstnaných a skepse vůči motivačním účinkům současného systému dávek v nezaměstnanosti jsou faktory, které ovlivňují názory na finanční podporu uchazečů o práci vůbec nejsilněji.

Čemu by měla vláda dát přednost podle názoru na nezaměstnané

Pramen: STEM, Trendy 2004/4, 1819 respondentů

Čemu by měla vláda dát přednost podle názoru na dávky v nezaměstnanosti

Pramen: STEM, Trendy 2004/4, 1819 respondentů

Výsledky výzkumu naznačují, že velká část veřejnosti je schopna zpřísnění podmínek pro poskytování podpory uchazečům o práci akceptovat. Z podrobnější analýzy dat výzkumu je ovšem také zřejmé, že základním zdrojem, z kterého ochota přijmout liberálnější podmínky výplaty dávek v nezaměstnanosti pramení, je schopnost uplatnit se na trhu práce například v důsledku dostatečného kvalifikačního potenciálu či v důsledku ochoty přizpůsobovat se potřebám pracovního trhu. Zpřísnění předpokladů pro získání podpory v nezaměstnanosti bude fakticky akceptovatelné pouze tehdy, bude-li realizováno jako systémová změna zahrnující také opatření směřující k větší pružnosti a náročnosti trhu práce i k racionální tvorbě nových pracovních příležitostí ve veřejném sektoru..